

Aantekeningen

EVS congres 2019 Szczecin 4-7 juni

Dag 1

Geschreven door: Eric Gubbels

11 uur opening

Voorzitter SUSC RP (Stanu Cywilnego)

Praktische mededelingen. Uitnodiging om vragen aan de sprekers te stellen.

Voorzitter EVS

Speciaal welkom voor Jana Alowa (Ministerie BZK) en voor Alexandra Rohrer, Zwitserland (vize-Präsidentin).

Ontwikkelingen in de techniek zijn razendsnel. Vroeger had je voor alles een ander apparaat; tegenwoordig kan alles met een telefoontje. In Nederland word je hier en daar al door een robot begroet op het stadhuis. KI wordt steeds beter: binnen 10 jaar kan één computer meer bedenken dan 100 mensen. Hij bezocht onlangs Microsoft. Daar vertelde men hem dat ze werden geconfronteerd met een computerprogramma, dat zij zelf nog niet begrepen. De computer had dit zelf doorontwikkeld en voor de medewerkers van Microsoft was het nog ondoorgrondelijk. In ziekenhuizen wordt geopereerd met robots. Enkele weken geleden werd voor het eerst een hart door een 3-d printer geprint. Siemens heeft koelkasten die bijhouden wat mist en dat automatisch bijbestellen.

Hoe ziet de wereld er over vijf jaren uit? Ook op ons werk gaat dat invloed hebben. De nieuwe verordening 1191/2016 is prehistorisch. IMI voelt aan als een soort ouderwets mailprogramma. Ambtenaren zouden rechtstreeks met elkaar in contact moeten kunnen staan. Ambtenaren burgerzaken geven de voorkeur aan de ouderwetse papieren meertalige modelformulieren. Dat is toch wonderlijk? De EU wil moderniseren, maar lijkt ons te vergeten. Het wordt tijd dat zij voor en met ons gaan werken aan echte digitalisering.

Wat zijn de gevolgen van de digitalisering voor medewerkers? Werk verdwijnt, ander werk komt terug. Zaken worden steeds complexer, en door de globalisering wordt ook het aantal complexe situaties steeds groter. Ook zijn er zaken waarvoor mensen naar het gemeentehuis komen willen. Bijvoorbeeld voor geboorteaangifte van een levenloos geboren kind, soms jaren geleden geboren. Risico is dat leidinggevendenden het werk onderschatten. Zij menen soms dat ambtenaren aan de frontoffice geen kennis meer hoeven te hebben, omdat zij door een computer met informatie gevoed kunnen worden. Dit is een enorme onderschatting vna de realiteit. Ook als EVS moeten wij aandacht besteden aan onderwijs en kennis.

Ik wens u een goed congres.

Burgemeester Szczecin

Welkom in Szczecin. Ik wens u een goed congres.

Ministerie van Binnenlandse zaken en gemeenten (mrs Sczegelska).

Welkom bij dit congres. Gefeliciteerd met 25 jaar Poolse SUSC RP. Leest brief van de Staatssecretaris voor met felicitaties.

Prof Michal Wojewoda (Lodz Univ): introductie op congres

Erg blij met contacten met de praktijk. Uitwisseling van praktijk en rechtswetenschap is voor beide zijden waardevol.

Prof Josef Litvin heeft direct na de oorlog twee wetten op de burgerlijke stand geschreven die de basis hebben gelegd voor de bs. Philip Novak is mijn wetenschappelijke opvolger. Er is veel gepubliceerd over de wet op de burgerlijke stand rond 2014.

Internationaal verkeer van akten van de burgerlijke stand. Dit thema speelt een grote rol bij dit congres. Ook ik hou me met dit onderwerp bezig.

Toename van mobiliteit en migratie leiden tot veel meer internationale gebeurtenissen. Nationale wetssystemen zijn hier niet altijd op toegerust. Dat roept de vraag op of en hoe buitenlandse rechtsfeiten binnenlands geregistreerd worden. De verschillen in familierecht zijn intussen toegenomen en verdiept, ook binnen Europa. Het familierecht heeft zich hier vanuit het Christendom ontwikkeld. Van oudsher was er een conservatief model dat uitgaat van het heteroseksuele monogame huwelijk. Dat heeft ook gevolgen voor ouderschap. Ouders zijn van verschillend geslacht. Dit sluit aan bij het natuurrecht en vast bepaalde rollen: de moeder die het kind heeft gebaard en de vader, de man. Adoptie kan hiervan afwijken maar alleen door een gezamenlijke adoptie binnen een huwelijk. De adoptiefouders nemen dan de rol van vader en moeder over. In Polen en andere oostelijke EU-landen geldt dit systeem.

In West-Europa heeft in de laatste 20,30 jaar een andere ontwikkeling plaatsgevonden, onder onze ogen. Geleidelijk zijn zij ingevoerd maar ze hebben geleid tot een sterke polarisering binnen Europa. Landen die dit liberale model aanhangen staan aan de andere kant van deze kloof.

De rechtsstelsels zijn onderling sterk verschillend, maar er zijn wel wat overeenkomsten.

Ook liberale stelsels zijn monogaam, maar staan toe –eerst in de vorm van partnerschappen, later als huwelijken- dat paren van gelijk geslacht trouwen. Inmiddels heeft $\frac{3}{4}$ van de Europese lidstaten registratievormen voor paren van gelijk geslacht ingevoerd. In heel Europa bekeken is zichtbaar dat de liberalisering niet alleen in de EU plaatsvindt, maar dat ook een groeiend aantal niet-EU-lidstaten registratie van paren van gelijk geslacht toestaan.

Mensenrechtenorganisaties en inmiddels ook het EHRM ondersteunen de visie dat deze trouwvormen steunt. Onduidelijk is of alle ECRM-lidstaten deze trouwvormen nu ook moeten invoeren. Ik denk dat die verplichting in landen die nog geen liberale trouwvormen kennen, deze ook niet hoeven in te voeren. We moeten echter inzien dat de EHRM uitspraak Oleani sterke uitwerking heeft.

De lidstaten zijn bevoegd in zedelijke kwesties van het personen- en familierecht. De EU kan zich nog niet bezighouden met deze onderwerpen. Het HvJ EU heeft al beslist dat Roemenië vanuit het oogpunt

van vrij verkeer van personen verplicht is om het huwelijk van een Roemeen met een andere man in België te erkennen.

Tweede polariserend probleem en karakteristiek element van liberale modellen is ouderschap. In landen waar paren van gelijk geslacht kunnen trouwen, kunnen deze paren ook kinderen krijgen. Deze liberalisering is in tweede instantie gevolgd, naarmate de maatschappelijke acceptatie van opengestelde relaties toenam.

Een derde fenomeen betreft draagmoederschap. In een aantal landen in de wereld wordt toegestaan dat de sociale ouders een overeenkomst sluiten met een draagmoeder. Zij draagt een kind voor de sociale ouders. De ouders worden opgenomen in de geboorteakte. De geldigheid van deze geboorteakten is heel complex. Problemen van draagmoederschap spelen langs andere lijnen. In grote delen van Europa wordt dit als onrechtmatig beschouwd. Men maakt zich zorgen om het belang van het kind. In het VK, Rusland en Oekraïne is draagmoederschap wel toegestaan. Juist ouders uit een land dat geen draagmoederschap kent halen een kind uit een land waar dat wel mag. Bij terugkeer in die Heimat zijn er problemen met de registratie. Kan dat? Hoe dan? Het EHRM spreekt zich zeker over dit onderwerp uit. Het zou een boeiend onderwerp zijn voor een volgend congres.

Persoonlijke visie op de Poolse registratie. Niet iedereen zal zich hierin kunnen vinden.

De registratie is nationaal. Ook de burgerlijke stand is niet internationaal. De akte vermeldt het kind, de ouders. Relevant is ook de status van de ouders (gehuwd/ongehuwd). Het kan ook zijn dat een kind buiten Polen wordt geboren of dat een kind is geboren uit een huwelijk van buiten Polen. Dat is voor mij niet voldoende. In een Europa zonder grenzen kun je niet een hermetisch register hebben dat buitenlandse rechtsfeiten buitensluit.

In de eerste plaats moeten we ons eerst afvragen of we buitenlandse twijfelachtige gegevens willen registreren. Daarna moeten wij ons afvragen hoe wij dat technisch organiseren.

De noodzaak van registratie van buitenlandse rechtsfeiten is in zijn algemeenheid belangrijk voor de onscheidbaarheid van de burgerlijke stand. Deze moet als eenheid worden benaderd. Iedereen zou maar een persoonlijke staat moeten hebben, en dus niet hier als gehuwd en daar als ongehuwd behandeld moeten kunnen worden. Je kunt ook niet voor het ene rechtsfeit als man, voor het andere als vrouw worden benaderd. Binnenlandse regels moeten compatibel zijn zodat de burgerlijke stand op een goede manier kan worden voortgezet.

Internationaal beschouwd is de onscheidbaarheid van burgerlijke staat geen principe maar een uitgangspunt. Er bestaan hinkende rechtsverhoudingen. Denk aan de situatie waarin een echtscheiding in een land niet, in een ander land wel wordt erkend. Zo wordt de Islamitische Talaq in Europa niet erkend. Gevolg kan zijn dat deze persoon in een EU land als gehuwd, in een ander als ongehuwd beschouwd kan worden.

Ook op andere terreinen kunnen zich hinkende situaties voordoen. Een homohuwelijk wordt niet in alle lidstaten erkend. Ook is mogelijk dat het wordt erkend, maar in de vorm van een geregistreerd partnerschap. In veel landen wordt ook afstamming uit deze relaties niet erkend, ook niet wanneer het kind in zijn geboorteland wel als kind van deze ouders beschouwt.

Ook wanneer rechtsfeiten niet toegestaan zijn, kunnen we ze dan nooit erkennen? Persoonlijk meen ik dat de registratie van rechtsfeiten die buiten het thuisland hebben plaatsgevonden mogelijk en noodzakelijk is, ook wanneer zij binnenlands niet toegestaan zijn.

In de eerste plaats omdat de registers een openbaar karakter hebben.

De vermelding van het rechtsfeit is verder puur declaratoir. Het is niet constitutief. We lopen dus niet het gevaar dat vermelding leidt tot erkenning van het rechtsfeit.

Ik ben voorstander van een uitgebreide registratie van buitenlandse rechtsfeiten, ook wanneer deze rechtsfeiten niet kunnen worden erkend.

Bij het bijhouden van de registratie van rechtsfeiten zouden wij niet blind mogen zijn voor buitenlandse rechtsfeiten, zelfs niet wanneer die lokaal geen rechtsgevolgen hebben.

Een aantal concrete voorbeelden van gevolgen van registratie van incompatibele rechtsverhoudingen.

1. Bescherming tegen internationale bigame huwelijken. Huwelijken van paren van gelijk geslacht zijn monogame constructies. Door deze huwelijken te registreren kan een partner geen nieuw huwelijk aangaan.

Vanuit het Poolse recht bekeken kan een homo-echtgenoot niet als gehuwd, maar evenmin als ongehuwd worden erkend. Hij kan dus geen nieuw huwelijk aangaan. Ik ben van mening dat de voltrekking van een relatie van gelijk geslacht in de weg staat aan een nieuw huwelijk in Polen. Daarom zou de informatie over dit huwelijk ook in de Poolse registratie moeten staan. Kan deze persoon in Polen een huwelijk sluiten? De ABS zal het huwelijk weigeren, en weigeren om een verklaring van huwelijksbevoegdheid af te geven. Wil deze persoon een verklaring van burgerlijke staat aanvragen, dan wordt daarop vermeld dat er een buitenlands huwelijk of partnerschap bestaat.

Akten van de burgerlijke stand.

In Polen kan de buitenlandse akte met niet-erkend rechtsfeit niet worden getranscribeerd in de Poolse registers, omdat dit bewijs levert van de gebeurtenis. Het leidt daarmee tot een vorm van erkenning.

Je kunt je afvragen hoe de informatie over huwelijken van gelijk geslacht de Poolse ABS bereikt. Gewoonlijk zou de burger zelf die informatie verstrekken. Er is echter ook internationale uitwisseling van deze informatie. Polen is aangesloten bij een aantal bilaterale verdragen, maar ook CIEC-overeenkomst nummer 3 speelt hier een rol. Ook Nederland is daar sinds 1962 bij aangesloten. Op grond van deze overeenkomst kunnen wij gegevens over deze huwelijken ontvangen. Vooral sinds de openstelling van het huwelijk in Duitsland is het aantal berichten flink toegenomen. Het is een grond van ergernis voor veel Poolse ABS'en, maar art. 108 Personenstandsgesetz verplicht eigenlijk tot registratie ervan door middel van een kantmelding.

Ouderschap van paren van gelijk geslacht. Er kan een geboorteakte worden aangeboden met daarin twee vaders of twee moeders. In eerste instantie moet je kijken naar het belang van het kind. In Polen gaat het meestal om Poolse kinderen die in het buitenland zijn geboren en van wie het ouderschap op grond van buitenlandse rechtsfeiten tot stand is gekomen. Dit is van belang voor de verkrijging van het persoonsnummer. Dat wordt alleen verstrekt aan een persoon met een poolse geboorteakte. Het kind krijgt dan geen ID-bewijs en problemen als burger. In de rechtsspraak is al enkele malen uitgesproken dat de afstamming toch geregistreerd moet worden. Momenteel ligt er een zaak voor bij het Oberste Verwaltungsgericht, volledige kamer, om zich hierover uit te spreken. Onafhankelijk daarvan moet hier worden vastgesteld dat er ook nog andere gevallen hebben waarin wij hiervoor niet kunnen weglopen. Wanneer iemand buiten Polen is geboren en in Polen wil trouwen, is het dan mogelijk om de ouders te

vermelden in de huwelijksakte omdat zij van gelijk geslacht zijn? Hetzelfde in geval van overlijden: kun je wel weigeren om de ouders in de akte te vermelden? Dit levert technische problemen op, maar die mogen niet doorslaggevend zijn. In beide gevallen moet het ouderschap toch gerespecteerd worden, bijvoorbeeld door de meemoeder als vader op te nemen en daarbij een opmerking te plaatsen.

Als u blind blijft biedt dat zeker geen oplossing!

Poolse voorzitter: in Polen doet inmiddels 40% van de jonge ouders geboorteaangifte online.

Koffie

Jan Otten: vraag vanuit Europees perspectief. Europese burgers hebben allen gelijke rechten. Ik ben ervan overtuigd dat als je een rechtsfeit registreert, je ook de gevolgen moet erkennen.

Poolse akten van de burgerlijke stand, Aneta Papis

Burgerlijke stand van Polen is aangepast in 2019. Ook is de EU-verordening 1191/2016 in werking getreden.

Sinds 1 maart worden akten van de BS in het elektronische register opgenomen. De akte bestaat uit de akte zelf en latere vermeldingen. De ABS heeft als enige toegang tot deze registers. Een afschrift van de akten kan bij elke ABS worden verkregen.

De digitale werkwijze is nog in ontwikkeling. Er bestaat een APP om de voortgang te volgen.

Akten van de burgerlijke stand

Verklaringen over de aanwezigheid van gegevens in de registratie (meestal nationaal)

Verklaringen over de burgerlijke staat (worden zowel op papier als digitaal afgegeven).

Akten van de burgerlijke stand bestaan in volledige en verkorte versie. Het volledige afschrift is een woordelijke herhaling van de akte en latere vermeldingen. De verkorte versie

De ouders kunnen binnen 6 maanden na geboorte de voornamen van het kind nog aanpassen. Ook kan een verklaring over de familienaam worden afgelegd binnen 3 maanden na het huwelijk. Een kantmelding is ook mogelijk op grond van buitenlandse documenten. Een voorbeeld betreft scheiding op grond van verordening 2003/2201 (Brussel II Bis). Ook gerechtelijke beschikkingen worden na 1 juli 2009 van rechtswege erkend. Een homologatie voor uitspraken van na deze datum is dus niet meer nodig.

In een volledig afschrift worden alle wijzigingen vermeld.

De verkorte versie geeft de actuele situatie weer na verwerking van de kantmeldingen. Deze kan ook op het meertalige formulier worden afgegeven. Een verkorte huwelijksakte vermeldt ook een eventuele scheiding.

De verklaringen over de burgerlijke staat zijn 6 maanden geldig. Het verrast ons hoe populair dit document is geworden. Wij geven nu meer verklaringen af over de persoonlijke staat als verklaringen van huwelijksbevoegdheid. In de praktijk wordt het document gevraagd voor sociale zaken, scholen, werk en ook voor huwelijken of partnerschappen van paren van gelijk geslacht. De ABS heeft toegang tot het

PESL: een centrale databank met alle gegevens over Polen in Polen, Polen buiten Polen en vreemdelingen in Polen. Ingeschrevenen krijgen een uniek persoonsnummer, het PESL-nummer. De ABS kan het register vanaf zijn eigen werkplek vullen en actualiseren.

De wet op de burgerlijke stand regelt ook de transcriptie. Zowel Polen als vreemdelingen kunnen om registratie verzoeken. Voor verkrijging van het PESL-nummer of een ID-kaart is registratie een voorwaarde. Vreemdelingen zijn dat niet verplicht maar kunnen er wel om verzoeken.

Op deze manier zijn de BS en PESL samen een instrument om de identiteit van Polen en vreemdelingen te bepalen. Aan de hand hiervan kan een verklaring over het verblijf worden afgegeven.

Verklaring van huwelijksbevoegdheid kan worden afgegeven. Ook dit document is 6 maanden geldig en een populair document. Polen is niet aangesloten bij de CIEC- overeenkomst over de verklaring van huwelijksbevoegdheid. Om een bewijs van huwelijksbevoegdheid te krijgen moet naast het bewijs van huwelijksbevoegdheid ook een bewijs van de burgerlijke staat van de buitenlandse partner worden getoond. Dat kan een probleem opleveren voor de Poolse autoriteiten.

Akten, uittreksels en verklaringen zijn mooie en veilige formulieren. Ze zijn niet goed te kopiëren, iets wat duidelijk is terug te zien aan de kwaliteit van mijn sheets. Elk document heeft een uniek nummer waarmee het te herleiden is tot de afgevende autoriteit.

Het nieuwste document is een meertalig standaardformulier. Dat halen wij van de Europese e-justice site. In het najaar wil het Ministerie deze formulieren ook intern aanbieden. Wij hebben nog weinig ervaring met het afgeven van deze formulieren. Wij zijn erin geslaagd om een huwelijksakte met lv van echtscheiding af te geven. Dit document had 15 pagina's in plaats van het gewone korte formulier. Mijn voorstel zou zijn om dit document niet langer te printen, maar het ingevulde vertaalformulier digitaal online beschikbaar te stellen.

Twee maanden digitalisering in België, Steve Heylen

Ik kan eindelijk met opgeheven hoofd melden: ook België heeft een digitale burgerlijke stand. Schilderij: bevolkingstelling in Bethlehem (Pieter Breughel de oudere). Tot april 2019 was de situatie in België vrijwel ongewijzigd.

Nieuw: database voor akten van de burgerlijke stand. Deze akten komen in het nationale register. Daarin komen ook gegevens uit het bevolkingsregister, vreemdelingenregister en consulaire registers, die allen toegang hebben tot het register. Deze gegevens voeden weer de kruispunt databank voor sociale zekerheid.

Tot 1 april bestond de database van akten uit papieren documenten. Deze zijn nu voor een groot deel gedigitaliseerd.

Afbeelding van Napoleon, die een document ondertekend. Huidige minister van Justitie wordt "de nieuwe Napoleon" genoemd. Hij heeft de BS gemoderniseerd.

Er is een comité van toezicht (management comité) dat toeziet op de moderne registratie. Gemeenten zijn daarin, bewust, in de meerderheid. Zij zijn immers verantwoordelijk voor de bevolkingsadministratie. Akten van de burgerlijke stand worden alleen afgegeven met een elektronisch zegel. Het kan worden geprint, maar het document is elektronisch. Inmiddels kan dit elektronisch worden geverifieerd. Dit kan binnen 3 maanden, daarna is verificatie niet langer mogelijk. Daarna kan het document wel nog worden geverifieerd, maar niet meer via de site.

Acceptatie van documenten is verplicht op grond van artikel 35 eIDAS. (EU-verordening 910/2014?)

Bestaande akten worden in gescande vorm toegevoegd aan het rijksregister zodra daarom wordt gevraagd.

Bij invoering ging niet alles goed. Verificatie van documenten werkte nog niet direct vanaf het begin. Alle documenten die sinds 1 april zijn afgegeven kunnen nu alsnog worden gecontroleerd tot 3 maanden na de afgifte datum.

Uittreksels uit het Rijksregister: woonplaats, burgerlijke staat, gezinssamenstelling, bewijs van in leven zijn. Gemeenten, consulaten kunnen allen deze uittreksels afgeven. Ook het Rijksregister zelf kan deze afgeven. Deze worden zowel elektronisch alsook handmatig ondertekend.

Lunch

Diversiteit van binnenlandse BS Documenten, Beate Tripp

Personenstandsgesetz

Duitse geboorteakten. Er zijn naast vaste aktegegevens ook gegevens die niet in elke akte worden opgenomen. Naast de ouders wordt een gegeven opgenomen met oplopende nummering. De persoon uit wie het kind is geboren is moeder en wordt in veld 1 opgenomen.

De vader van het kind wordt in veld 2 opgenomen. Als er geen afstamming mogelijk is blijft alleen de adoptie mogelijk. Bij een stiefouderadoptie wordt de adoptiefouder opgenomen als tweede ouderdeel naast de moeder.

Bij levenloos kind wordt een geboorteakte opgemaakt. Naast de geboortedag wordt "totgeboren" vermeld.

Verder kunnen geslacht, ouders, of toebehoren tot een religieuze gemeenschap worden opgenomen. In de akte kunnen ook aanvullende toelichtingen worden opgenomen: bij het kind "Namensführung nicht nachgewiesen". Bij de ouders: Identität nicht nachgewiesen".

Huwelijksakte bewijst de identiteit.

Vermelding mogelijk als: Ehemann, Ehefrau, Ehepartner

Sinds 1 oktober 2017 worden huwelijken voltrokken van paren van gelijk geslacht. Bestaande partnerschappen kunnen worden omgezet in een huwelijk. *Als huwelijksdatum staat de datum van het partnerschap vermeld.* In het vak overige vermeldingen kunnen latere rechtsfeiten worden opgenomen, zoals een echtscheiding.

Partnerschappen kunnen sinds 1 oktober 2017 niet meer worden voltrokken. Er is geen verplichting om het partnerschap om te zetten. Bestaande partnerschappen blijven gewoon in stand.

De akte vermeldt 1. Lebenspartner of 2. Lebenspartnerin.

Overlijdensakte: Ehemann, Ehefrau, Lebenspartner, Lebenspartnerin.

Modernisering van familierecht in Zwitserland, Alexandra Rohrer (ABS Broye-Vully)

Vice presidente van de Zwitserse organisatie, Frans sprekend.

Digitaal register sinds 15 jaar (infostar). Art. 13 en 18 van de grondwet beschermen de familie. De overheid moet de familie respecteren maar ook beschermen. Daarbij gelden voorwaarden van openbare orde en van proportionaliteit.

Zwitserland heeft bilaterale afspraken met Duitsland, Oostenrijk en Italië. Met die landen wordt nauw samengewerkt.

Er is een sterke migratie naar Zwitserland.

Zwitserland kent sinds 2007 het geregistreerd partnerschap. In 2013 het recht op naam en "droit de cité". 2018 het recht op de adoptie is aangepast. Partners kunnen elkaars kinderen adopteren. Gezamenlijke adopties door homoseksuelen zijn nog steeds uitgesloten.

Sinds 2014 wordt gestreden voor een modern familierecht. Dat draait rondom eenouderschap:

- Moederschap. Daarin verandert niets.
 - Vaderschap. Kind geboren staande huwelijk uit een moeder, gescheiden van tafel en bed, wordt niet langer kind van de echtgenoot.
 - Adoptie: in ieder geval door partner van de moeder
 - Eiceldonatie, draagmoederschap: dit moet wettelijk worden geregeld
 - Ouderlijk gezag: na scheiding moet dit gezamenlijk worden. Bij erkenning kan dit worden geregeld bij de ABS.
2. Relaties
- Huwelijken voor paren van gelijk geslacht
 - PACS suisse
 - Burgerlijke staat van personen vereenvoudigen: echtgenoot, ongehuwd, geregistreerd partner, gescheiden geregistreerd partner, weduwe, et cetera. Men wil toe naar: ongehuwd, gehuwd, weduwe.
 - Register van de burgerlijke stand – NG infostar (new generation). Gesloten systeem. Afwijkende situaties uit het buitenland of als gevolg van nieuwe wetgeving zijn bijna niet te registreren. Nodig is een wijziging met meer flexibiliteit.
 - Geslachtsaanduiding
3. Financiële vragen gaan niet alleen over de gevolgen van deze relaties, Maar ook over de financiële gevolgen wanneer relaties geheel niet geregistreerd zijn.

Johannes Paulus II: zoals het de familie vergaat, zo vergaat het de wereld waarin wij leven.